

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Beslut 34/2014		SIDA 1 (9)
Stockholm	DATUM 2014-11-26	DNR ÖN 2014/33

PARTER

KLAGANDE

Dag Sandahl, Östra Järnvägsgatan 18, 342 61 Moheda

Ombud: Advokaten Andreas Stenkar Karlgren, Box 123, 261 22 Landskrona

MOTPART

Domkapitlet i Växjö stift, Box 527, 351 06 Växjö

ÖVERKLAGAT BESLUT

Domkapitlets i Växjö stift beslut den 12 september 2014;
i ärenden Dnr 13-974-345 och 13-976-345, se bilaga A

SAKEN

Obehörighet att utöva kyrkans vinningstjänst

ÖVERKLAGANDENÄMNDENS BESLUT

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

BAKGRUND

Den 31 januari 2014 beslutade domkapitlet att tilldela Dag Sandahl skriftlig erinran. Efter överklagande av Dag Sandahl undanröjde Överklagandenämnden den 16 maj 2014 domkapitlets beslut och återförvisade ärendet till domkapitlet för erforderlig handläggning, se nämndens beslut 17/2014.

Domkapitlet har nu fattat ett nytt beslut i ärendet, se bilaga A.

YRKANDE M.M.

Dag Sandahl har överklagat domkapitlets beslut och yrkat, i första hand, att Överklagandenämnden ska undanröja domkapitlets beslut och återförvisa ärendet till domkapitlet för erforderlig handläggning. I andra hand har Dag Sandahl yrkat att Överklagandenämnden ska undanröja domkapitlets beslut.

Till stöd för sitt överklagande har Dag Sandahl anfört bl.a. följande:

"Återförvisning

Kommunikationsprincipen

Domkapitlet har i sitt beslut infogat följande påstående. 'Även om syftet med de blogginlägg som citerats ovan inte har varit att skada Antje Jackelén utan skapa debatt, måste Dag Sandahl ha insett att hans skrivna ord kunde komma att uppfattas som att han anser att det skulle finnas en koppling mellan tillsättandet av ärkebiskopen och nazityskland. Det spelar således ingen roll huruvida de skrivna blogginläggen var menade att vara satiriska.'

Domkapitlet håller Dag Sandahl ansvarig för att han uppsåtligen uttryckt sig på så sätt att hans ord skulle tolkas så att det gjordes koppling mellan tillsättandet av ärkebiskopen och nazityskland. Denna grund för anklagelsen uttalas först i beslutet. Domkapitlet har därmed dömt över annat och mer än vad part i målet i behörig ordning gjort gällande och tillfört omständigheter till målet som Dag Sandahl inte getts tillfälle att yttra sig över. Detta strider mot den s.k. kommunikationsprincipen som är en del av rätten till en rättvis rättegång.

Särskilt klandervärt detta eftersom frågan om just denna anklagelse vidhölls vid sidan av den skriftliga gärningsbeskrivningen särskilt har efterfrågats i samband med den muntliga förhandlingen. Trots denna möjlighet till klargörande av anklagelsen från Domkapitlets sida har man inte gett Dag Sandahl möjlighet att yttra sig över anklagelsen.

Domkapitlets sammansättning

Dag Sandahl har hörts inför Domkapitlet sedan han åberopat förhör med sig själv. Detta förhör har inte nedtecknats av Domkapitlet och finns inte ens som referat redogjort för i beslutet. I samband med den muntliga förhandlingen har ärendena emellertid inte prövats. Detta har istället skett vid efterföljande sammanträde med Domkapitlet. Mellan dessa sammanträden har sammansättningen av Domkapitlets ledamöter förändrat[s] på så sätt att Birgitta Lindén som inte var närvarande vid förhöret men trots detta har tagit del i Domkapitlets beslut. Detta skulle hon inte ha gjort eftersom hon inte hade tillgång till hela processmaterialet. Hur detta rättegångsfel påverkat beslutet kan inte avgöras i efterhand. Ärendet måste följaktligen återförvisas för erforderlig handläggning.

Brott mot 31 kap 12 § kyrkoordningen

Dag Sandahl vidhåller den talan som förts inför såväl Domkapitel som Överklagandenämnd.

Det kan särskilt anföras att Domkapitlets beslut är felaktigt av följande anledningar. Domkapitlet fastslår att Svenska kyrkan är en del av det allmänna och därför omfattas av den grundlagsfästa yttrandefriheten. Domkapitlet har däremot anfört att denna yttrandefrihet skulle utgöra gränsen för det

straffrättsliga ansvaret. Detta är i och för sig korrekt. Däremot är inte detta det exklusiva området för lagstiftningens verkan. Vare sig 2 kap. 1 § Regeringsformen eller 10 artikeln i Europakonventionen har en sådan begränsning. Tvärtom skyddar dessa rättigheter enskilda yttrandefrihet med de begränsningar som angetts i tidigare inlagor till Överklagandenämnden. Dessa lagrum reglerar självfallet gränsen för disciplinåtgärder från det allmänna (Svenska kyrkans) sida."

Dag Sandahl har i sak tidigare anfört bl.a. följande: "Dag Sandahl driver sedan flera år den kyrkliga bloggen Bloggardag/Dagblogg. Bloggen är kyrkopolitisk och satirisk. Den har ett uttryckligt syfte att granska den kyrkliga makten. Dag Sandahl tillhör den kyrkopolitiska oppositionen och är kyrkomötesledamot. Han är pensionerad präst i Svenska kyrkan."

"Brott mot 31 kap 12 § kyrkoordningen

Anklagelsen mot Dag Sandahl gäller uttalanden som fällt i text på hans blogg. Saken gäller en avvägning mellan tre principer: kyrkopolitisk frihet, yttrandefrihet och ämbetsmannaansvar. Dag Sandahl bestrider att han genom skrivelserna på sin blogg brutit mot sina prästvigningslöften eller andra för hans ämbete tillämpliga regler.

Dag Sandahl har bedrivit kyrkopolitisk opinionsbildning med inslag av satir. Dag Sandahl har rätt att på ett ironiskt och normkritiskt sätt granska och kritisera makten i samband med indirekta val enligt den demokratiska folkkyrkans gällande ordningar (jfr Ansvarsnämnden 2013-05).

Domkapitlet är en nämnd inrättad enligt lag med uppgift att avgöra frågor enligt kyrkoordningen och lagen om Svenska kyrkan. Det sistnämnda innefattar uppdraget att pröva offentlighets- och sekretessfrågor gällande de statliga kyrkliga arkiven vilket gör att domkapitlet och dess överinstans ska betraktas som statliga domstolar.

Dag Sandahl är tillförsäkrad en yttrandefrihet i förhållande till det allmänna (jfr 2 kap 1 § regeringsformen). Med begreppet avses rättsskipande organ och förvaltningsmyndigheter. Svenska kyrkan är att betrakta som en del av det allmänna. Detta eftersom att Svenska kyrkan bildats genom ramlagen om Svenska kyrkan samt det gamla statliga kyrkomötets antagande av kyrkoordningen. Därtill kommer att Svenska kyrkan alltså ansvarar för begravningsväsendet, de kyrkliga arkiven, innehar vigselrätt samt att man har det kyrkoantikvariska uppdraget. Ytterst sett utövar Svenska kyrkan sin verksamhet på riksdagens uppdrag.

Yttrandefriheten får bara inskränkas av lag (jfr 2 kap 20 § regeringsformen). Kyrkoordningen är inte lag utan motsvarar strikt rättshierarkiskt en förordning eller föreskrift. De brott som kan vara aktuella t.ex. förtal ska inte prövas av domkapitlet.

Dag Sandahl åtnjuter även skydd för sin yttrandefrihet enligt Europakonventionen (jfr 10.1 art. Europakonventionen). Även denna yttrandefrihet ska inskränkas genom lag (art 10.2 Europakonventionen). Kyrkoordningen utgör inte lag. Sveriges riksdag har antagit Europakonventionen som lag och förpliktat sig att implementera denna såväl mellan det allmänna och enskilda som enskilda emellan.

Även om nämnden skulle finna att en inskränkning gjorts genom lag är inte den inskränkning som gjorts av Dag Sandahls yttrandefrihet nödvändig med hänsyn till Europakonventionens skyddsintressen (jfr art. 10.2. europakonventionen)." - - -

De av domkapitlet anförda delarna av Codex Ethicus är ett regelverk som anger riktlinjer för en sedligt utövande av yttrandefriheten. Det uttrycker ett ideal för hur präst bör agera och inte ramarna för straff- eller disciplinansvar. Codex är inte till sin natur sådant att det är lämpligt att fungera som styrande rättsregler för var disciplinansvaret för präster tar vid. Detta skulle helt kringskära prästers möjlighet att delta i den kyrkopolitiska opinionsbildningen. Detta kan heller inte vara förenligt med gällande rätt.

Tvärtom bör en avvägning ligga närmare den som görs i Europakonventionens 10 artikel. Enligt denna kan inskränkningar av yttrandefriheten ske enligt följande. De ska vara nödvändigt i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till statens säkerhet, till den territoriella integriteten eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller för annans goda namn och rykte eller rättigheter.

Skyddsintresset är det demokratiska samhället och enskilda goda namn och rykte. Inom ramen för detta demokratiska meningsutbyte finns stor frihet att uttrycka sig och nämnden måste tillåta ge breda marginaler av t.o.m. olämpliga och anstötliga uttryckssätt för att skapa utrymme för ett fritt meningsutbyte. När det handlar om satir och humor är marginalerna ännu större.

Dag Sandahls rätt till opinionsbildning i en demokratisk process

Svenska kyrkan är en öppen och demokratisk folkkyrka. Biskopsämbetet innehar inte kyrkopolitisk makt. Dag Sandahl är kyrkomötesledamot och pensionerad präst. Ärkebiskopen är Svenska kyrkans högsta tjänsteman och utses genom indirekta val. Som ett led i denna demokratiska process ingår en kyrkopolitisk kampanj. Dag Sandahls bloggande utgör en del av det demokratiska samtalet kring ett indirekt och kyrkopolitiskt val. I det demokratiska samtalet är ett vanligen förekommande retoriskt grepp att använda sig av satir. Det satiriska anslaget är en uttrycklig metod i Dag Sandahls bloggande. Just dess satiriska anslag är avsett att väcka debatt. Det främjar snarare än hindrar det demokratiska samhället. Detta gäller allmänt inom ramen för såväl arbetsrättsliga och straffrättsliga avvägningar mot yttrandefriheten.

Domkapitlets ingripande mot Dag Sandahl är ett ingripande i den kyrkopolitiska debatten kring ärkebiskopsvalet. Ett sådant ingripande av den kyrkliga förvaltningen är problematisk eftersom det är en sammanblandning av den dömande, verkställande och beslutande makten i Svenska kyrkan. Dag Sandahl tillhör den kyrkopolitiska oppositionen och utmanar makten genom sin blogg. Rätten att som ämbetsman i Svenska kyrkan utmana och blanda sig i kyrkopolitiska frågeställningar har kommit till uttryck i avgörande från bl.a. Ansvarsnämnden för biskopar. I en sådan öppen och demokratisk process förutsätts att enskilda kyrkopolitiskt engagerade präster och lekmän kan granska och kritisera offentliga personer och ämbetsbärare i Svenska kyrkan. Om präster riskerar reprimander inom den verkställande grenen av Svenska kyrkan (förvaltningen) för sitt agerande i den beslutande grenen av Svenska kyrkan (den demokratiska processen) finns det risk för att den verkställande grenen tar makten över den demokratiska processen och hotar kärnvärden som t.ex. opinionsbildning och yttrandefrihet däri."

Domkapitlet har i sak vidhållit sin bedömning samt yttrat följande:

"Kommunikationsprincipen

Dag Sandahl riktar för det första kritik mot att han inte har fått bemöta 'Även om syftet med de blogginlägg som citerats ovan inte har varit att skada Antje Jackelén utan skapa debatt, måste Dag Sandahl ha insett att hans skrivna ord kunde komma att uppfattas som att han anser att det skulle finnas en koppling mellan tillsättandet av ärkebiskopen och nazityskland. Det spelar således ingen roll huruvida de skrivna blogginläggen var menade att vara satiriska'. De båda meningarna utgör en del av domkapitlets bedömning under rubriken 'Domkapitlet gör följande bedömning'. Det är under den rubriken som domkapitlet bedömer om gärningen som preciserats i anklagelsen är sådan att den ska föranleda ett ingripande enligt 31 kap. 12 § kyrkoordningen eller inte. Dag Sandahl har inte förnekat att han skulle ha uttryckt sig så som finns angivet i anklagelsen, men han har lämnat förklaringar till hur uttalandena ska tolkas och hävdade att något ingripande mot honom inte ska ske. Domkapitlet har inte delat hans uppfattning och har under den angivna rubriken förklarat varför. Vad domkapitlet känner till är det inte vanligt att skälen för ett beslut i förväg ska underställas den som beslutet rör för synpunkter.

Domkapitlet vill sammanfattningsvis vara tydligt med att beslutet från den 12 september 2014 utgår från samma anklagelse som i det beslut som fattades den 31 januari 2014. Det har inte gjorts någon ny bedömning eller tolkning av bloggarna och alltså inte tillförts ärendet något som Dag Sandahl eller hans ombud inte fått del av.

Domkapitlets sammansättning

Vid beredningen av den här typen av ärenden får alltid den som blir utsatt för en anklagelse yttra sig till domkapitlet. Detta sker oftast både skriftligt och muntligt. Det är vanligt att den av domarledamöterna som deltar vid beredningen av ärendet, tillsammans med stiftsjuristen eller någon annan, träffar den som anklagelsen riktas mot. Denne har ofta ett biträde med sig. Ibland deltar hela

domkapitlet vid mötet, så sker alltid när den anklagade begär det. Samtalet kan dokumenteras genom minnesanteckningar, kortare eller längre. Om den anklagade redan har framfört sina synpunkter skriftligen är det inte nödvändigt att dokumentera vad som har sagts vid mötet. Det som har sagts läggs fram av den föredragande i domkapitlet, nämligen stiftsjuristen, när beslut ska fattas i domkapitlet.

I det här fallet hade Dag Sandahl begärt att få lägga fram sin sak inför hela domkapitlet, och så skedde. Mötet skedde när domkapitlet var samlat och utgjorde som nämnts en del i beredningen av ärendet. Det som Dag Sandahl framförde muntligen vid mötet sammanfattades av domkapitlet tillsammans med vad han tidigare framfört även i skrift, vid ett senare möte när domkapitlet fattade beslut i ärendet. Beslutet föregicks i vanlig ordning av en föredragning av stiftsjuristen. Det finns vad domkapitlet känner till inte några regler om att vad den som beslutet berör har sagt i skrift eller muntligt ska dokumenteras på något särskilt sätt i beslutet. Vad Dag Sandahl har yttrat i ärendet har sammanfattats och bedömts vilket framgår av domkapitlets beslut. Eftersom domkapitlets möte med Dag Sandahl inte skedde vid samma tillfälle som domkapitlet fattade beslut i ärendet, hade domkapitlet inte exakt samma sammansättning vid de båda tillfällena. Som tidigare anförts, skedde som vanligt en föredragning inför beslutet där saken presenterades för de ledamöter som skulle delta i beslutet.

Om denna ordning inte är godtagbar emotser domkapitlet givetvis de synpunkter som Överklagandenämnden kan ha i frågan.

Brott mot 31 kap. 12 § kyrkoordningen

Under denna rubrik riktar Dag Sandahl – som domkapitlet uppfattar det – kritik mot det beslut som domkapitlet kommit fram till i ärendet och skälen för det. Det har inte framkommit några omständigheter som innebär att domkapitlet skulle ompröva sitt beslut."

Dag Sandahl har yttrat följande: "Dag Sandahl vidhåller sin talan med följande tillägg och förtydliganden.

Kommunikationsprincipen

Domkapitlet gör i sin skrivelse skillnad mellan det gärningspåstående som framställs och de omständigheter som tas upp i bedömning som Domkapitlet gör av saken, Domkapitlet skriver att det inte var medvetet om att skälen för beslutet måste delges den som berörs av beslutet.

Dag Sandahl vidhåller sin uppfattning och kommenterar Domkapitlets yttrande enligt följande. Domkapitlet fungerar i ett ärende om obehörighet att utöva vigningstjänsten i Svenska kyrkan som tillsynsmyndighet, åklagare och domstol. Detta skiljer domkapitlet från allmänna domstolar, förvaltningsdomstolar samt liknande specialdomstolar och nämnder. Detta betyder att handläggning av ärenden kräver ett strikt upprätthållande av officialprincipen. Domkapitelsprocessen måste därför anta – i positiv mening – inkvisitoriska former.

Det kan följaktligen krävas att Domkapitlet på ett utförligt sätt utreder de omständigheter som är aktuella i målet. Man måste tillse att den som berörs av beslutet har fått yttra sig över allt som läggs honom/henne till last. Man måste genom frågor och påpekanden tillse att den som berörs av beslutet verkligen fått yttra sig över allt som är aktuellt i ärendet. Om Domkapitlet uppmärksammar att den som berörs av beslutet är oklar över vad som är aktuellt i ärendet inskräps denna förpliktelse.

Det aktuella påståendet går utöver vad som lagts Dag Sandahl till last i gärningspåståendet. På Dag Sandahls direkta fråga har förklarats att han bara måste svara på anklagelsen i gärningsbeskrivningen. Att det som läggs Dag Sandahl till last intagits under rubriken 'Domkapitlets bedömning' eller under rubriken 'Bakgrund' saknar betydelse. Det aktuella påståendet är sakligt sett en anklagelse som ligger utanför den gärningsbeskrivning som Dag Sandahl fått möjlighet att yttra sig över. Vidare har han efterfrågat om denna sak vidhölls och då blivit försäkrad att han bara behövde uppehålla sig kring den gärningsbeskrivning som han redan fått yttra sig över skriftligen. Dag Sandahl har därför inte i detalj fått reda på vad som lagts honom till last och inte fått yttra sig över det.

Domkapitlets sammansättning

På uttrycklig fråga har Domkapitlet förklarat att några anteckningar inte fördes, Dag Sandahl har för

sin del förklarar att han inte avsåg ge in annat än ett manus kring slutförandet av talan. Eftersom allt material därmed inte varit tillgängligt för alla ledamöter i Domkapitlet har Domkapitlet haft en felaktig sammansättning vid sitt avgörande av ärendet."

Domkapitlet har yttrat: "Dag Sandahl uppehåller sig i sitt senaste yttrande helt och hållet till förfarandet i domkapitlet. Domkapitlet har försökt att redogöra för de rutiner som tillämpas i avsaknad av mer precisa regler och emotser givetvis Överklagandenämndens anvisningar om något bedöms strida mot grundläggande rättssäkerhetsprinciper. I övrigt har domkapitlet inte något att tillägga."

SKÄL FÖR ÖVERKLAGANDENÄMNDENS BESLUT

Enligt 31 kap. 12 § kyrkoordningen, får domkapitlet förklara en präst obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst, besluta om prövotid för fortsatt behörighet eller tilldela prästen skriftlig erinran, om denne

1. har brutit de löften som han eller hon har givit vid vigningen,
2. har brutit sin tystnadsplikt i fråga om sådant han eller hon har fått veta under själavårdande samtal,
3. på grund av sjukdom eller av annan liknande anledning har förlorat förmågan att rätt utöva vigningstjänsten, eller
4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en präst bör ha.

I kyrkoordningen ges inga särskilda handläggningsregler för ärenden om obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Det framstår därför som naturligt att ett domkapitel beaktar de handläggningsregler som gäller för överklaganden också då obehörighetsärenden handläggs. Det finns emellertid ytterligare aspekter att beakta när det gäller handläggningen av sådana ärenden.

För att garantera en rättvis prövning i obehörighetsärenden gäller, enligt 9 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen, att domkapitlets domarledamot ska vara närvarande när sådana ärenden handläggs i domkapitlet. Vidare stadgas i 9 kap. 7 § andra stycket att reglerna om omröstning i brottmål i allmän domstol ska tillämpas vid överläggningar i ärenden om obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst.

Överklagandenämnden har vid flera tillfällen tidigare konstaterat att det är av stor betydelse att handläggningen i obehörighetsärenden sker på ett sätt som tar hänsyn till den enskildes rättssäkerhet (se t.ex. nämndens beslut 27/2011 och 17/2014 med hänvisningar).

När det gäller handläggningen har nämnden slagit fast att den bör ske i enlighet med de grundläggande principer som tillämpas på det straffrättsliga området. Detta innebär att bl.a. legalitetsprincipen, presumtionen för den misstänktes oskuld och objektivitetsprincipen ska tillämpas liksom de principer som följer av artikel 6 i den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. I artikel 6 i Europakonventionen föreskrivs bl.a. att var och en vid prövningen av en anklagelse mot sig för brott ska vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång (punkt 1) samt betraktas som oskyldig till dess skulden lagligen har fastställts (punkt 2). Bland särskilt angivna minimirättigheter som därvid ska tillkomma den anklagade nämns i artikeln rätten att utan dröjsmål i detalj underrättas om innebörden av och grunden för anklagelsen mot sig (punkt 3a), rätten att få tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar (punkt 3b), rätten att försvara sig personligen eller genom rättegångsbiträde som hon eller han själv utsett (punkt 3c) och rätten att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot sig samt att själv få vittnen inkallade och förhörda under samma förhållanden som vittnen åberopade mot sig (punkt 3d). – Av det anförda följer bl.a. att alla uppgifter som tillförs utredningen måste dokumenteras noga och att utredningen ska sammanställas på lämpligt sätt och innehålla en sammanhållen detaljerad redogörelse avseende

innebörden av och grunden för anklagelserna, dvs. närmast att jämställa med en gärningsbeskrivning i brottmål samt att den anklagade ska ges tillfälle att yttra sig över utredningen och att ange sin inställning till anklagelserna. Som Överklagandenämnden tidigare har gett uttryck för ställs stränga beviskrav när det gäller ärenden av sådan ingripande karaktär för den enskilde som obehörighetsärenden utgör. (Se t.ex. nämndens beslut 27/2011 och 17/2014 med hänvisningar.)

Nämnden behandlar först frågan om det har förekommit något *förfarandefel* i domkapitlets handläggning av ärendet.

Dag Sandahl har gjort gällande att domkapitlet har "dömt över annat och mer än vad part i målet i behörig ordning gjort gällande och tillfört omständigheter till målet som Dag Sandahl inte getts tillfälle att yttra sig över".

Av den anklagelseakt som domkapitlet har låtit Dag Sandahl yttra sig över framgår att det som läggs honom till last utgörs av texter som Dag Sandahl har skrivit i sin blogg i samband med ärkebiskopsvalet hösten 2013. Att det är Dag Sandahl som skrivit de aktuella blogginläggen är klarlagt. Ingenting i domkapitlets beslut tyder att beslutet skulle ha grundats på andra omständigheter än sådana som Dag Sandahl har beretts tillfälle att yttra sig över och ange sin inställning till. Att domkapitlet i sitt beslut uttalat ett omdöme om det som Dag Sandahl skrivit i sin blogg förändrar inte den bedömningen. Något förfarandefel i detta avseende har således inte förekommit i domkapitlets handläggning.

Dag Sandahl har vidare gjort gällande att domkapitlets sammansättning varit felaktig vid avgörandet av ärendet, då en av ledamöterna som deltog vid domkapitlets avgörande av ärendet inte närvarade när Dag Sandahl hördes inför domkapitlet.

Kyrkoordningen innehåller som nämnts inte några handlägningsregler för obehörighetsärenden. Som anförts ovan har Överklagandenämnden slagit fast att alla uppgifter som tillförs utredningen i ett obehörighetsärende måste dokumenteras noga. Syftet med denna handlägningsregel är att värna den anklagades rättssäkerhet. Denne ska ha rätt att få del av alla uppgifter som tillförs utredningen av andra än den anklagade själv. Även uppgifter som tillförs ett obehörighetsärende av den anklagade själv bör i analogi med bestämmelsen i 58 kap. 10 § kyrkoordningen dokumenteras noga, om uppgifterna tillför ärendet någonting av betydelse. En sådan ordning underlättar också handläggningen i överprövningsinstansen.

I förevarande fall innehåller handlingarna i ärendet inte några anteckningar från vad som sades när Dag Sandahl hördes muntligen inför domkapitlet. Inte heller innehåller domkapitlets beslut något referat eller någon sammanfattning av det som Dag Sandahl uppgav. Domkapitlet har anförts att det "som Dag Sandahl framförde muntligen vid mötet sammanfattades av domkapitlet tillsammans med vad han tidigare framfört även i skrift, vid ett senare möte när domkapitlet fattade beslut i ärendet. Beslutet föregicks i vanlig ordning av en föredragning av stiftjuristen".

Överklagandenämnden kan konstatera att domkapitlets handläggning av ärendet inte helt har följt den ordning för handläggningen av obehörighetsärenden som nämnden redovisat ovan. Denna brist i domkapitlets handläggning är dock inte så allvarlig att den i sig bör medföra att ärendet återförvisas till domkapitlet för förnyad handläggning.

Det sätt som domkapitlet har valt att handlägga ärendet på kan inte anses innebära att inte samtliga ledamöter har fått del av allt processmaterial innan beslut fattades. Domkapitlets sammansättning har därmed inte varit felaktig när ärendet avgjordes.

Sammanfattningsvis anser Överklagandenämnden att det inte har förekommit något förfarandefel som bör medföra att ärendet återförvisas till domkapitlet för förnyad handläggning.

Överklagandenämnden övergår nu till att pröva om Dag Sandahl, genom det som han har skrivit på sina bloggar, har handlat på ett sådant sätt att han ska ges en påföljd i enlighet med regleringen i 31 kap. 12 § kyrkoordningen.

Enligt de vigningslöften som gällde vid tidpunkten för Dag Sandahls prästvigning, lovade prästen bl.a. att efterleva kyrkans lag och ordning, bevisa sina förmän skyldig lydnad samt att så ställa sitt leverne att det varder till föredöme för var man och ingen till anstöt. I de enligt 1986 års kyrkohandbok numera föreskrivna vigningslöften motsvaras det närmast av att prästen lovar att följa vår kyrkas ordning och förverkliga sin kallelse med Kristus som förebild samt leva så bland människor att han eller hon blir vittne om Guds kärlek och om försoningens hemlighet. Med de av 1987 års kyrkomöte antagna vigningshandlingarna avsåg kyrkomötet inte att göra någon ändring i sak av prästlöftena i förhållande till tidigare ordning (jfr CsSkr 1987:4, KE 8).

Med beaktande av hur främst Biskopsmötet valt att förtydliga och konkretisera prästlöftena (se bl.a. Biskopsmötes biskopsbrev år 1990 "Biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan") får de nämnda prästlöftena ges bl.a. den konkreta innebörden att prästen ska vara lojal mot Svenska kyrkan och hennes ordningar samt visa solidaritet i förhållande till stift och församlingar och medarbetare av olika kategorier, att prästen ska tolka sitt uppdrag i kyrkan i en from och tjänstvillig anda, att prästen ska ge och ta emot kritik med en ödmjuk och positiv avsikt till gagn för enhet och sammanhållning samt att prästen ska besinna att hans eller hennes ord och handlingar är av den största betydelse för kyrkans anseende och trovärdighet. En präst ska agera omdömesgillt och låta ord, handlingar och livshållning tala samma språk.

Genom bestämmelser i våra grundlagar – regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen – är varje svensk medborgare gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt att i bl.a. tryckta skrifter och tekniska upptagningar offentligen få uttrycka åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst allt för att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande.

Det är angeläget att det inom Svenska kyrkan finns stora möjligheter att föra en fri och öppen debatt angående olika företeelser inom kyrkan och om innehållet i kyrkans tro och lära. Även om Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar inte är organ för det allmänna bör principerna i grundlagarna iaktas även av kyrkans organ.

Kyrkoordningen uttrycker en förväntan om att alla som har ett uppdrag i kyrkan är trogna mot Svenska kyrkans lära och ordning. När det gäller dem som vigts till präster, diakoner och biskopar ställs dock högre krav på ett omdömesgillt agerande och lojalitet till det gemensamma. Det måste därför finnas vissa gränser för vad som är möjligt för en innehavare av kyrkans vigningstjänst att uttrycka muntligen eller i tryckta skrifter och tekniska upptagningar (jfr Överklagandenämndens beslut 2012/14).

Det står öppet för den som är vigd till kyrkans tjänst att i olika sammanhang väcka debatt och reflektera kring kyrkans tro och lära samt olika företeelser inom kyrkan. Det är viktigt att denna möjlighet inte begränsas mer än vad som krävs för att upprätthålla respekt för kyrkans tro och lära, för kyrkans ordning och för de avgivna vigningslöftena. Det kan tilläggas att det i debattartiklar och andra texter publicerade med hjälp av tekniska upptagningar ibland används ordval och uttryck som kan vara överdrivna och polemiska men som kan tolereras beroende på i vilket sammanhang de förekommer.

Det som Dag Sandahl har skrivit på sin blogg i samband med ärkebiskopsvalet 2013 och som exemplifierats i domkapitlets anklagelseakt framstår som klart kränkande och mycket olämpligt. Texterna saknar det mått av omdömesgillhet som förväntas av en präst i Svenska kyrkan.

Överklagandenämnden anser att Dag Sandahl genom sitt agerande har överskridit den gräns för yttrandefriheten som vinningen till präst för med sig. Texterna har också i avsevärd mån skadat det anseende en präst bör ha. För sitt agerande bör Dag Sandahl, såsom domkapitlet har funnit, ges en påföljd i enlighet med regleringen i 31 kap. 12 § kyrkoordningen. Överklagandet ska därför avslås.

Överklagandenämndens beslut får enligt 16 kap. 7 § kyrkoordningen inte överklagas.

Johan Munck

Johan Munck
ORDFÖRANDE

Lars Bjurstam

Lars Bjurstam
SEKRETERARE/FÖREDRAGANDE

I BESLUTET HAR DELTAGIT

Johan Munck, Esbjörn Särquist, Hans-Olof Hansson, Torgny Werger och Ingrid Borgström. Enhälligt.

FÖREDRAGANDE

Lars Bjurstam

NÄRVARANDE UTAN ATT HA DELTAGIT I BESLUT

Ingvar Paulsson, Kjell Kallenberg, Caroline Krook, Lars Viper och Maria Wetterstrand Hagström.

EXPEDITION TILL

Klaganden genom ombud
Domkapitlet
